

Негода Я. А.,
*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
освітньо-професійна програма
«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»;
науковий керівник:*

Гринчак Н. А.,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного управління;
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

У сучасному динамічному світі інтелектуальна власність вже досить давно вийшла на головні позиції світової повістки дня.

Інтелектуальною власністю прийнято називати деякі твори людської діяльності. Це можуть бути символіка, винаходи, твори науки, мистецтва, літератури, різноманітні зображення та досвідчені зразки, назви.

Динамічний процес активізації науково-технічного обміну став однією з основних рис, характерних для розвитку міжнародних економічних відносин на сучасному етапі. Очевидним фактом є те, що на сьогоднішній день володіння передовими технологіями, найактуальнішими та інноваційними знаннями є однією з найважливіших умов існування країни в умовах світового ринку та підтримки міжнародної конкурентоспроможності на належному рівні. У той же час досить швидке збільшення обсягів торгівлі об'єктами інтелектуальної власності стає одним із найважливіших факторів нинішнього етапу розвитку міжнародних економічних відносин [1].

Основою інноваційного розвитку кожної держави у сучасному світі є саме інтелектуальна власність, адже без неї процес модернізації господарської діяльності неможливий.

Варто зауважити, що сама по собі інтелектуальна власність є сукупністю особистих та майнових прав на результати інтелектуальної та/або творчої діяльності, що належать автору, його спадкоємцям або іншим фізичним чи юридичним особам на законних підставах. Перелік товарів, що торгуються на світовому ринку, останні десятиліття доповнено ще таким видом товару, як права на результати інтелектуальної власності, інакше кажучи, об'єкти інтелектуальної власності. На сьогоднішній день, при переході до шостого технологічного укладу та підвищенні гостроти конкурентної боротьби можна спостерігати деякі зміни структури ринку у бік збільшення сегменту інтелектуальної власності у міжнародному обміні, що для володарів прогресивних технологій є можливістю отримання додаткового прибутку. Однак описана раніше додаткова величина прибутку зникає в той момент, коли дані інновації стають доступними для більшості підприємств у галузі або після появи більш досконалих технологічних рішень [2].

На думку Всесвітньої організації інтелектуальної власності, інтелектуальна власність принципово поділяється на дві категорії: промислова власність та авторське право [3].

До промислової власності, як правило, відносять патенти або винаходи, товарні знаки, промислові зразки та географічні вказівки джерел походження. Важливим уточненням є те, що до категорії промислової власності відносять виняткові права на результати інтелектуальних праць та напрацювань, які містять сутність вироблених розробок і можуть бути використані в господарському обороті. На додаток до вищесказаного, варто відзначити, що до цієї категорії об'єктів інтелектуальної власності відносять такий об'єкт як комерційна таємниця, яка містить у собі права щодо комерційних, виробничих, технологічних та організаційно-управлінських секретів.

В свою чергу авторське право включає літературні або художні твори, музичні твори, твори образотворчого мистецтва. Також важливо виділяти суміжні права, до яких належать права виконавців на їх виконання, права виробників фонограм та права мовних організацій.

Інтелектуальна власність є особливою формою товару, яка уречевлює у собі певні знання. Об'єкти інтелектуальної власності на етапі економічного розвитку є значний актив господарську діяльність, здатний забезпечувати міцні позиції підприємств на внутрішньому і зовнішніх ринках. Враховуючи глобалізаційні процеси, які спостерігаються на сучасному етапі розвитку світової економіки, можна відзначити, що створення технологій, які мають високий рівень конкурентоспроможності, і поширення їх, як комерційне використання інтелектуальної власності в масштабах світового ринку, може позитивно впливати на розвиток торгівлі та стимулювати розвиток міжнародного науково-технічного співробітництва [4].

Інтелектуальна власність має певну специфіку, яка безпосередньо пов'язана з торгівлею її об'єктами. Таким чином, враховуючи специфічність об'єктів інтелектуальної власності як товару, можна виділити низку особливостей, які впливатимуть на оцінку комерційної цінності об'єктів інтелектуальної власності:

1. об'єкти авторського права – це є нематеріальні інформаційні об'єкти чи твори, які можуть бути досить легко розтиражовані і реалізовані незаконно. Цьому сприяє те, що розмноження екземплярів є набагато менш витратним процесом ніж повноцінне створення цього чи аналогічного твору. Ця особливість пояснює досить часте виявлення фактів піратства, яке є незаконним використанням об'єктів інтелектуальної власності;

2. однією з особливостей інтелектуальної власності від інших матеріальних об'єктів є і те, що інтелектуальна власність має як власника, так і безпосереднього автора. Досить часто можна зустріти ситуації, коли ці суб'єкти насправді є різними особами, що може стати причиною певних протиріч і певною мірою впливати на виникнення суперечок у правовому полі, що безсумнівно позначатиметься на оціночній вартості об'єкта інтелектуальної власності;

3. володіти майновими правами на той самий об'єкт інтелектуальної власності можуть одночасно кілька юридичних або /і фізичних осіб.

Визначені відмінні риси можуть впливати не тільки на безпосередню оцінку інтелектуальної власності як товару, а й обумовлювати її технологію. З огляду на це можуть виникати ситуації, де один і той самий об'єкт інтелектуальної власності може насправді мати більше одного вартісного значення, що у свою чергу зазвичай залежить від самого об'єкта оцінюваних прав, терміну дії прав, а також від географії та способу використання [2].

Також важливим фактором при оцінюванні величини вартості майнових прав є ступінь готовності об'єкта, що оцінюється, до застосування його в комерційних цілях.

Таким чином, можна зробити висновок про наявність залежності кінцевої вартості патенту від тієї стадії, на якій у конкретний момент часу знаходиться об'єкт інтелектуальної власності, це можуть бути стадії лабораторних випробувань, промислового чи досвідченого освоєння, ступеня вивченості ринку нового товару, наявності та якості рекламної компанії.

Список використаних джерел

1. Intellectual Property Rights and International Trade. URL: <https://www.everycrsreport.com/reports/RL34292.html>

2. Intellectual Property Rights (IPR) and International Trade. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10033.pdf>

3. WIPO - World Intellectual Property Organization. URL: <https://www.wipo.int/>